

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DORTHEA BECK JENSEN

**BERETNINGER
FRA DET GAMLE
SKOVSHOVED**

**ERINDRINGSSERIEN »FOLK FORTÆLLER« NR. 5
UDGIVET AF
FORENINGEN DANMARKS FOLKEMINDER
AUGUST 1980**

Dorthea Beck Jensen: Beretninger fra det gamle Skovshoved.

1. oplag. 1000 eksemplarer. August 1980.

© Foreningen Danmarks Folkeminder.

ISBN 87-87897-46-6

Sat med English Times og trykt hos Midtsjællands Bogtrykkeri A/S,
Tølløse.

Forlagsredaktion: Henrik Ingemann.

Forord

Dorthea Beck Jensen er født i 1903 og har levet hele sit liv i Skovshoved. Hendes familie har i mange generationer ernæret sig som fiskere fra Øresundskysten. Blev i 1932 gift med fiskekommissionær Peter Jensen.

Når Dorthea Beck Jensens baggrund tages i betragtning kan hun med rette sige, at hun er en af de sidste »rigtige« skovsere. En mennesketype, der er kendt gennem mange litterære beskrivelser. En skovser er et begreb. Men den romantiske forestilling om skovserne har ikke bund i virkeligheden. Bl. a. derfor har Dorthea Beck Jensen skrevet sine erindringer.

Beretninger fra Skovshoved er historien om et lille samfund præget af stor homogenitet og stærke familierelationer - endog i en sådan grad, at udenforstående ofte opfattede skovserne som lidt »underlige«. Denne erindring bringer os bag om miljøet, vi får en beskrivelse af et samfund, der trods de ringe materielle kår havde væsentlige og rige menneskelige kvaliteter. Vi får en udmærket indføring i begreber som solidaritet og samhørighedsfølelse og af en tilværelse i accept af indre værdier mennesker imellem.

Men det er og bliver beskrivelsen af et tabt land. Man forstår godt Dorthea Beck Jensens forundring over den såkaldte udvikling. En udvikling, der har medført at hun i dag kan gå en tur på havnen uden at møde et eneste kendt menneske, en udvikling, hvor lystbåde har afløst fiskerbådene, og hvor hendes lille hus nu ligger klemt inde mellem etageejendomme.

August 1980
Henrik Ingemann

Beretninger fra det gamle Skovshoved

I beretninger om det gamle Skovshoved og dets befolkning i tidligere tider har man tit nævnt de gamle skovserees foragt for folk, som kom til byen udefra. Som et eksempel på denne indstilling er ofte fortalt historien om en fisker fra Skovshoved, der ægtede en pige fra Tårbæk, hvilket forårsagede, at fiskerens mor i to måneder ikke mælede et ord til den unge svigerdatter i huset. Jeg hælder til den anskuelse, at der dog har været andre årsager til den omtalte tavshed, idet det nemlig var meget almindeligt, at skovsere og tårbækkere giftede sig med hinanden, uden at det af den grund ødelagde atmosfæren i det unge hjem. Jeg skal her give et eksempel på, at blandinger mellem skovsere og tårbækkere ikke var så ualmindelig endda: Min mor var fra Tårbæk, ligeledes kom min fars mor fra Tårbæk. Men min mors mor var fra Skovshoved. Der var endog fiskersønner fra Tårbæk, der bosatte sig i Skovshoved, hvis deres kone var herfra. Det må vel være det bedste bevis for, at en udveksling mellem de to fiskerbyer var mulig.

Nå, der var dog grænser for, hvad en ung skovserfisker kunne byde familien. Det blev simpelthen betragtet som noget af en katastrofe, hvis han giftede sig med en pige, der ikke kom fra en anden fiskerby. Imidlertid var tilbageholdenheden over for en sådan kvinde ikke udelukkende følelsesbestemt. Den var mindst lige så meget bestemt af hverdagens hårde realiteter, for hvordan skulle en pige, der ikke var opvokset i et fiskerhjem kunne bestride det arbejde, som var en nødvendighed, når hun var gift med en fisker?

Det blev betragtet som en selvfølge, at hun kunne binde og bøde garn, hænge dem op til tørre, »kviste« (slå tang af), »lynde« (rede dem ud og pille stenene af), »stene dem« (sætte sten på) og »splitte kroge op« (rede dem ud, når de havde filtret sig ind i hinanden). Hvortil kom, at hun skulle sælge den fisk, manden bragte hjem fra fiskerpladserne og passe hjem, mand og børn.

Det blev dog med tiden mere almindeligt i de mere velstillede skovserfamilier, at man havde en pige til at tage sig af husførelsen, mens konen var ude og sælge fisk. Disse medhjælpere var ikke ligefrem fyrsteligt, men dog efter datiden normalt lønnet: fem til ti kroner om året, det antal tøfler og træsko, de kunne slide, og da de blev betragtet som en del af husstanden: desuden kost og logi.

Ofte kom pigerne og karlene fra den svenske side af Øresundskysten, fra Hveen eller fra Kullen. Flere blev gift i Skovshoved, men da de jo kom fra fiskerbyer i deres hjemland, forstod de at leve op til de krav, der blev stillet i deres nye hjemstavn, og som bogstaveligt talt fulgte i kølvandet på fiskeriet.

Det skete gang på gang, at fiskeren måtte søge sig en anden levevej. Det gik simpelthen ikke med en kone, der ikke kunne tage del i arbejdet. Men kunne familien ernære sig ved fiskeriet og stå for det slid det var, havde den foruden det kontante udbytte en følelse af frihed. Skovserfiskerne var frie folk, der ikke stod under nogen. Det var et samfund for sig selv. Det krævede det ekstraordinære af en, som kom udefra, at blive accepteret. Som oftest lød det om disse: »Det er inte en af vore.«

Med friheden, uafhængigheden, havde man også stoltheden: Min oldefar gik med i krigen i 1848 for at tjene til det hus, han ville have, når han skulle giftes. Man kan hævde, at han gik i krigens sold, men til gengæld betalte han huset med 800 Rigsdaler - kontant! Det var dog også det største offer, han kunne bringe på dette tidspunkt, end ikke ægtesengen var der råd til. Det unge par sov på det lerstampede gulv, hvorpå man om vinteren lagde et gammelt sejl for at lune lidt mod fodkulden. Det eneste indbo, man havde, da man tog huset i besiddelse, var en lampe, der til gengæld var uundværlig, når garnene skulle bødes, efter at tusmørket var faldet på.

Kunne det hænde for en fisker, at han måtte skifte arbejde, skete dette næsten aldrig for skovserpigerne. Deres muligheder for at komme til andre erhverv var stærkt begrænsede. I en ung alder fik de »kærren« med fisk på ryggen, og så var det trappe op og trappe ned i København. Eller de gik »af landet,« som man sagde, når de solgte deres fisk i Københavns nordlige og dengang landlige omegn.

Omkring sidste verdenskrig kendte jeg kvinder, som gik »af landet« med fisk i hele Gentofte kommune. Der var blandt andet en fiskerkone, som gik

halvvejs til Vangede. Hun kørte med sporvognen, så langt den kørte, men *gik* altid hjem derfra, dels fordi kurven var tom, og dels fordi køreturen kostede penge, og fortjenesten tillod ikke ekstra udgifter.

I gamle dage *gik* kvinderne til Gammel Strand. De tog træskoene og strømperne i hånden for at spare på fodtøjet, men det hændte, at en bonde, som skulle til torvs for at sælge sine varer mødte dem og gav dem lov til at køre med. Siden arrangerede man en fælles transport med den lokale vognmand. Denne køretur fra Skovshoved til Gammel Strand kostede ti øre tur/retur pr. dag. Selve studepladsen på torvet kostede i mange år to øre. Køreturen foregik i en åben fjælevogn kaldet »konevognen« med to heste for.

Kun få af de berømte skovserkoner fra Gammel Strand er i dette århundrede kommet fra Skovshoved. Mange kom fra Tårnbæk, Dragør, København og Sletten. Heraf har kun de færreste solgt mandens fangst. De senere år har fiskerkonerne udelukkende solgt, hvad de kunne købe på Fisketorvet hos fiskekommissionærerne. Dette skyldes to ting: For det første har der været stor afvandring fra fiskerierhvervet ved Øresunds kyster, og for det andet installerede mange skovserfiskere i årene omkring 1915 motorer i deres både. Herved blev det nemmere for dem at sejle til Gammel Strand og der sælge fisken samlet.

Når en ung fisker giftede sig, fik han sammen med sin kone overladt de bedste værelser i sine forældres hus. De gamle flyttede så ind i et mindre rum, hvis et sådant i forvejen fandtes. Var dette ikke tilfældet, klarede man værelsesproblemerne ved simpelthen at forlænge huset med et værelse. Adskillige huse i Skovshoved er vokset på denne måde, efterhånden som den unge generation rykkede ind, uden at den gamle af den grund rykkede ud.

Huset dannede rammen omkring dette familiekollektiv, men arbejdet var det, der fyldte denne ramme ud. De gamle hjalp til med at ordne garnene og fik til gengæld »på et garn«. Dette vil sige, at de unge fiskere tog et ekstra garn med på søen. Indtægten af fangsten på dette garn tilfaldt de gamle, der blev i land. Den offentlige forsorg for ældre er jo først kommet langt senere.

En af mine oldefædre døde af kolera fra fire børn, og det var svært for en

enke at klare sig dengang. Men det skulle jo gå, og folk var i forvejen ikke for godt vant. Alt var arbejde. Der var kun få lyspunkter. Når man spurgte min oldemor, hvornår hun havde fødselsdag, svarede hun, at hun var født i Dyrehavstiden. Altså den tid, hvor Dyrehavsbakken har åbent.

Der har været megen tale om overtro blandt fiskerne. Blandt de beboere, der boede på den vestlige side af Strandvejen, neden for skrænten, der i tidligere tider afgrænsede Skovshoved fra omverdenen vest for byen, talte man om »Bakkemanden«. I de mørke vinteraftener har man lyttet efter »Bakkemanden«, når han vandrede på sine natlige ture i de snævre stræder. Og ved den mindste klappen forårsaget af vinden, har fiskerfamilierne uvilkårligt dæmpet talen, for ikke at fange »Bakkemanden«s opmærksomhed.

Ingen begyndte et nyt arbejde på en mandag og slet ikke den trettende. Hændte det, at en københavner på sommerbesøg i Skovshoved i sin uvidenhed om fiskernes overtro, råbte: »God fangst,« fra havneområdet, når fiskerbådene sejlede ud på sildefangst i de lyse sommeraftener, havde fiskerne mest lyst til at vende båden og stå havnen ind på ny. For dette ønske betød uden tvivl alle mulige uheld på fiskeriet.

Som i mange andre småbyer har befolkningen været flittig til at give hinanden øgenavne. Mange kunne nævnes, men af hensyn til de efterlevende familiemedlemmer skal jeg tie hermed.

Det var dog ikke alene et ønske om mere eller mindre godmodigt at drille hinanden, man gav øgenavne. Øgenavne havde også en praktisk funktion: blandt de omkring femoghalvfjerds fiskere var der vel ti navne, som gik igen: Peter Petersen, Søren Sørensen, Johan Jensen, Jens Peter Petersen og ind imellem en enkelt Olsen eller Hansen.

Indtil isbryderne begyndte at bryde isen i sejlrenderne, gik fiskerne om vinteren ud på isen for at pilke torsk. De havde slæder med derud, »Dukkeslæderne,« hvorpå de anbragte deres redskaber og på hjemvejen også fangsten. Langt til søs slog de hul på isen med en økse og ventede tålmodigt til torskene behagede at bide på pilken. Men disse kolde ture var nødvendige.

Her er et lille eksempel på, hvor sløjt det undertiden stod til med økonomien: En mand talte lidt højrøstet, da han besøgte en fisker i en trang tid, og fiskeren sagde: »Tys, tys, tal inte så højt, vor gris sover, og vi har inte noed å gi den å æde!«

Var det ofte farefuldt at færdes på søen i hårdt vejr, kunne det også være deprimerende, når Sundet om vinteren frøs til, og fiskerbådene frøs inde. I den tid hvor der har været en havn i Skovshoved, var fiskernes væsentligste beskæftigelse da at »vække« omkring bådene. Det vil sige, at man huggede en rende rundt omkring hver båd, så den ikke blev trykket ned af isen. Når det var gjort, kunne man så bruge megen tid på at stå og se ud over det tilfrosne Øresund og tænke på den fangst, man gik glip af. Og med fangsten: penge.

Når fangsten havde været god, tog konerne ind til Gammel Strand for at hjælpe med at »pille sild af«.

Da måtte man spare, og leve af det, man forhåbentlig havde været i stand til at lægge til side i de gode tider. Men havde man ikke været så heldig, kunne det knibe med at skaffe føden. Jeg har selv oplevet, at en købmand gik byen rundt blandt sine kunder og tilbød dem kredit til »Sildefisket«. Det var sildesæsonen.

Den varede tre til fire måneder: juli, august, september og lidt ind i oktober. I disse måneder kom silden til Øresund. Det var denne periode, fiskeren så hen til hele året. Det var »Sildefisket«, der skulle betale vinterens gæld, skaffe familien lidt nyt tøj og erstatte tabte eller ødelagte redskaber.

Sildefiskeriet foregik altid om natten. Den bedste fangstplads var i sejlrenden i Øresund, hvor sildestimerne holdt til. Tit blev en »næringe« (sildegarn) sejlet i stykker af færgen, og efter en nat med tåge kom fiskerne hæse hjem. Hæse af at råbe i tågehornet til advarsel for damperne om, at her lå en lille fiskerbåd og fiskede til livets ophold.

Under Første Verdenskrig var det meget farligt »at ligge med næringer«, idet der var udlagt miner ved sejlrenden. Fiskerne var ganske vist advaret, men da de jo skulle leve hver dag og svare hver sit, og da der var mange sild netop i krigsårene, formodentlig fordi silden blev fredet andre steder, tog fiskerne alligevel på søen hver nat.

Havde fangsten været god, sejlede fiskerne direkte til Gammel Strand og solgte fiskene. Der blev så ringet hjem til købmanden i Skovshoved, der som en af de få i byen havde telefon, om at fiskerkonerne skulle køre til Gammel Strand og hjælpe til med »at pille sild af«.

Jeg husker en efterårsdag, rygter gik, at en fiskerbåd var minesprængt. Mor og de andre fiskeres koner kørte meget beklemte til »Stranden«, som Gammel Strand kaldtes, for at høre nyt. Hver gang en båd kom ind, åndede de pågældende fiskeres koner lettet op, når de genså mændene. Den næstsidste båd, der kom ind til »Stranden«, var min fars, hvor også min farbror var ombord. Jeg kan levende forestille mig, hvilke tanker min mor og tante har gjort sig. Den minesprængte båd var fra Sletten, og de tre ombordværende fiskere mistede alle livet.

Før der kom motor i fiskerbådene, var det ikke alene selve arbejdet med garnene, der krævede fysisk styrke. Var man på søen, og det var: »hvide

bleg«, blikstille, måtte man ro. Man roede til Skovshoved fra Dragør, man roede fra Skovshoved til Saltholm, og var man på vej hjem fra fiskeri ved Stevns i vindstille, stak man også i sådanne tilfælde årerne ud.

Men var der lidt vind, satte man sejl. Et firkantet storsejl, hvis ene side: »forliget«, blev strakt ind til masten, og hvis øverste frie hjørne blev spilet ud af et spryd, der forneden var fastgjort til masten næsten ved dennes fod. Foran masten sattes en fok og en klyver, og oven over storsejlet sad på en løs stage topsejlet. Som ballast havde man en sandsæk, som fiskerne trillede op til vindsiden (luvart). Således udrustet og med et velbygget skrog var skovserfiskernes både vejsejlende og sødygtige.

Det hændte også, at skovshovedfiskerne lagde ind til havnene på den svenske kyst, og da den bedste fiskeplads i Sundet var i Drogden, kunne det ske, at fiskerne fra Skovshoved lagde ind til havnen i Dragør en uges tid ad gangen og ligeledes ved Saltholm, hvor de fiskede ål og rejer.

Havde »sildefisket« slået fejl, sejlede skovserfiskerne længere bort. Ved Stevns, Kallehave og Korsør har skovserne fisket. Pengene skulle skaffes.

Min bedstefar fik sejlet sin lille båd, som han benyttede til rejefangst, helt op til Limfjorden. Disse små både kaldtes for »Shortinger«. Fiskerne havde foruden Shortingen også en større båd. Den kaldte man for »Næringebåden«. Man benyttede den ved sildefangst. Og da man kaldte sildegarnene for »Næring«, kaldte man så båden for en »Næringebåd«.

Shortingen brugte man til rejefangst om sommeren og til rødspætte- og torskefangst om vinteren. Dette foregik mest ved land, og man kunne derfor nøjes med den mindre båd, men efterhånden som fiskerne fik motor i Næringebådene, blev Shortingen overflødig. Nu kunne man bruge Næringebådene hele vinteren og fiske længere ude i Sundet, når det var nødvendigt.

Når der var mange sønner i familien, og der ikke var både og redskaber til dem alle, tog de mest eventyrlystne ud at sejle som matroser, indtil de kom hjem og slog sig ned som fiskere, for de penge, de kunne have sparet op. De fleste, der kom hjem efter at have været på langfart, kunne tale flere sprog. Alle kunne tale engelsk. Men det var mest før århundredskiftet, fiskersønnerne stak til søs. Siden blev en del virksomheder som Tuborg og

Petroleumlageret oprettet ved Hellerup, og mange unge mænd søgte arbejde der.

Det var de færreste, der kom i lære. Det var der ikke råd til. Og kom en ung mand endelig i lære, var det som bådebygger. Det skulle være noget med søen. Efterhånden kom også pigerne til andet arbejde. De fik plads i huset hos københavnerne, der efterhånden flyttede ud for at bo i Skovshoveds omegn hele året. Og enkelte af pigerne lærte at sy.

Jeg har fortalt, at en fisker skulle giftes med en fiskerdatter, men en fiskerdatter skulle sandelig ikke have en af »teløverne«, hvis forældrene kunne forhindre det: »Æ døu frå Vångemårk din snørestøule? Så skrub hjem, hvor døu hører te. Vor Sine kommer inte øud!«

Jeg kender eksempler fra min egen familie. Det gik dog lettere for pigerne at bryde ud, men det skyldtes vel, at de erhvervsmæssige problemer ikke var tilstede. Var de voksne skovsere medlemmer af et samfund, som ingen indblandinger tålte, var deres børn det ikke mindre: Alle, som boede »oven for bakken«, blev ikke regnet for noget. De, der boede på Søbakken og på Jagtvejen, var ikke skovsere, og som følge heraf skulle de have »tæv«, når de gik hjem fra skole.

Frederik den 8., som boede på Charlottenlund slot om sommeren, inviterede en gang hver sommer børnene fra Skovshoved og Ordrup skoler til chokolade på sin fødselsdag. Dette foregik på restaurationen »Ved Stalden« i Charlottenlund. Hver gang chokoladen var blevet drukket, kom de to skolers drenge op at slås. Det var som regel skovserne, der jagede »ordrupperne« hjem, hvor de hørte »te«. Men skovserbørnene kunne også slås indbyrdes. Man delte sig i »lejr«: »Nordbakkerne« og »Sønderbakkerne«. Dem, som boede henholdsvis nord og syd for den gamle havnevej i Skovshoved.

Forholdene mellem skovserbørnene kunne overføres til de voksne: Man var ikke altid enige. Men overfor fremmede holdt man sammen. Som i mange andre små samfund var skovserne hjælpsomme mod hinanden i nødens stund, da der i gamle dage jo ikke fandtes nogen form for social forsorg. Som jeg tidligere har fortalt hærgede koleraen også Skovshoved.

Jeg har selv kendt to ældre søskende, som blev forældreløse, da de var små

børn i koleratiden. To forskellige familier tog dem til sig og opdrog dem sammen med deres egne børn.

I mange år var meget primitivt i Skovshoved. Man klarede sig med, hvad man havde for hånden. Jeg har således hørt min faster fortælle, hvordan hun som spæd blev lagt i »småkurven« (fiskerkonens kurv). Den blev benyttet som barnevogn, når hun skulle ud i luften.

Bortset fra bryllupperne, som var sammenskudsgilder og bunkegilder, kendte man ikke til andre familiesammenkomster end begravelser: Alle blev inviteret med til at se den døde, som lå i hjemmet til begravelsesdagen, og som blev begravet fra hjemmet til kirken: »Je houser så tydeli't, da vor bedstefar va' død, a men kusine dar va fjorten år, å je dar va ti, ble' sendt rundt i hele Skovshovje for å ingvitere folk te å se han. Når vi kom tibaves, måtte vi gøre rede for, hvor vi hade væt, å hade vi glemt noen, ble vi sendt afsted igen. Knoerne på vore fingre va ømme flere dave etter å å banke på folks døre«.

Sølvbryllup holdt man ikke. Dagen efter mine bedsteforældres sølvbryllup fik børnene det at vide, og min bedstemor sagde: »Det var derfor, vi fik risengrød i går!«

Søndagen var den dag, da der kom kød på bordet. Ugens øvrige dage blev der serveret meget fisk. Men da fisk jo er sund kost, led man ingen nød i den henseende.

Om efteråret saltede man høst-silden til vinteren.

Silden blev vandet ud fra den ene dag til den anden, og man fik saltesild til frokost hver dag i ugen. Dog ikke om søndagen. Silden blev kogt til far kom hjem ved frokosttid. Det varmede en frysende fisker at spise varm salt sild med fedtebrød til, og derefter et par stykker ostemad og varm kaffe. Så var han tøet op til at gå ud og hænge sine kolde garn op. Man fik også fisk til aften mindst tre gange om ugen. Vi børn fandt denne kost kedelig, når man jo også fik den til frokost.

I dette århundrede har der, bortset fra tiden under Den første Verdenskrig, kun været to familier i Skovshoved, der har holdt grise. Man skulle have god plads til grisehytten, og efterhånden blev det forbudt at holde husdyr af sanitære grunde. Den sidste grisehytte blev revet ned i 1920. Den stod forøvrigt på det sted, hvor fiskerhytten var blevet skruet ned af isen. I

tidligere tid havde alle grise. Man havde derfor også en saltetønde med flæsk og en saltetønde med den salte ål, som kom på bordet ved højtidelige lejligheder.

Det lyder måske lidt ensidigt med den megen fiskespise, men jeg tror, at kosten alligevel var sund. Der er megen fosfor i torsk, og også sild er et fint næringsmiddel. En gammel fisker af min familie spiste en sild hver dag året rundt, saltet, fersk eller røget. Han sagde altid, at det var den daglige sild, der var skyld i hans gode helbred.

Man flækkede også sild og rødspætter om sommeren, saltede dem en dags tid og hængte dem til tørre. Denne spise blev betragtet som en særlig delikatesse. Man kendte ikke til vitaminer dengang, men jeg tror, man instinktivt spiste den rigtige kost.

Til højtiderne blev garnene først båret ud, når saltmaden blev båret ind. Julemorgen fik man i mine bedsteforældres hjem salt ål og æbleskiver. Æbleskiver fik man til jul og nytår. Ellers blev der ikke bagt. Der har sikkert ikke været tid til det. Morgen og aften gik man til bageren og købte varme kryddere eller hveder.

Før første Verdenskrig fik man dem for to øre stykket, og købte man for ti øre, fik man en i tilgift. Bageren lukkede sent, og han bagte hele aftenen i små partier, så alle kunderne fik varme kryddere.

Der blev også spist en masse grød: byggør, boghvedegrød og risengrød. Risengrød blev serveret juleaften. Man brugte også at drikke skibsøl og hvidtøl til den megen fisk, som man tørstede stærkt efter at have spist. Hvidtøl kostede i min barndom syv øre flasken, så det var jo en flothed, man her tillod sig.

Der spistes derimod ikke meget frugt. Det blev købt til børnene, men ikke tit, da det nærmest blev betragtet som slik.

Man røg ikke ret meget tobak, men til gengæld brugte de fleste mænd skråtobak.

Et kapitel for sig var renovationen. Der har ikke altid været toiletter og retirader i Skovshoved. For cirka hundrede år siden og tidligere benyttede man strandkanten til aftrædelsessted for alle. Hvordan man har klaret det med de små børn, og når havet viste tænder, er mig en gåde. Men det er en kendsgerning, at det foregik således. Dagrenovationen blev ikke afhentet

før så sent som i 1920. Jeg har selv været med til at bære skraldespanden ned til stranden fra mine forældres hus, som lå ved Strandvejen.

Søens folk har altid været musikalske og haft gode sangstemmer. Skovserne var ingen undtagelse. Som en følge af det store stemmemateriale og den interesse der var for at bruge det, var der i mange år hele to sangforeninger i Skovshoved: »Øresund« og »Enighed«. Fiskerne gik i sangforeningen lørdag aften. Den eneste friaften, de undte sig selv (og familien). Jeg husker fra min barndom, at far gik til barberen *een* gang om ugen og gik så nybarberet i sangforeningen.

Sangforeningerne var om lørdagen forbeholdt mændene. Men på andre tidspunkter lukkede sangforeningerne deres døre op for fiskernens familie. Foreningen afholdt fester ved højtiderne: Der var juletræsfester, hvor man uddelte gaver til børnene og karnevaller, som man så hen til med længsel.

Her kom unge som ældre for at kåre de bedst maskerede. For naturligvis var man maskeret. Var man ikke det, blev man betragtet som »underlig«. Der var udsat præmier til den smukkeste maskerede dame og den mest komisk udklædte herre. Man fremstillede selv dragterne - som regel med stor fantasi.

Det var disse fester, der gav afveksling i hverdagen, som var lang og hård. At man tilbragte lørdag aften i sangforeningen var ikke ensbetydende med, at man kunne slappe af om søndagen. Denne var også arbejdsdag, hvis man befandt sig i en periode, hvor fangsterne var gode.

Jeg erindrer fra min barndom, hvordan aftenerne gik for far og mor med at binde og bøde garnene, alt imens de sang, og petroleumlampen knap nok gav den fornødne belysning til arbejdet. Påvirket af stemningen rejste jeg mig i vuggen og stod og vuggede, mens jeg sang med på fars og mors sang. Disse glædesudfoldelser varede dog kun kort, for jeg blev hurtigt puttet ned i vuggen igen og påmindet om, hvorfor jeg var blevet lagt i vuggen. Om dagen blev jeg passet af bedstemor, og da jeg blev stor nok til at komme i Asylet, blev jeg sendt i Skovshoved Børneasyl.

Skovshoved Børneansl. Børnene er fotograferet i 1908. Dorthea Beck Jensen ses som nr. 5 f. h. i 2. række.

Imens kørte mor til København, hvor hun solgte de fisk, far havde fanget om natten få timer forinden. I København havde mor sit eget distrikt. Et distrikt med mange og høje trappegange. Mange trappetrin er blevet trådt forgæves, når kunderne intet købte. Men havde det været en god salgsdag, fik jeg een øre til to bolcher, når mor kom hjem om eftermiddagen.

Fiskernes huse var omtrent ens møbleret. Hvis det skulle være rigtig fint, og ikke for mange mennesker skulle have sovepladser, havde man en lille plydsdagligstue: En lille sofa, hvorpå der var anbragt en hvid sofa-sløjfe, fire umagelige stole, et lille ovalt bord, en kommode, et konsolspejl, og hvis det var rigtig overdådigt, en attachere fyldt med nipsgenstande.

Dertil familieportrætterne. Man blev trods alt nu og da fotograferet. Denne plyds- og klunkestue kunne af praktiske grunde kun benyttes ved

højtiderne eller andre sjældne sammenkomster. Som følge deraf blev alt andet klumpet sammen i den lille dagligstue. Der stod dobbeltsengen, klappbordet, et par træstole, vuggen og den lille kakkelovn. Hatten til kakkelovnen stod i vintertiden på gulvet, da vandkedlen eller en kasserolle altid optog pladsen oven på kakkelovnen. Hvis der var plads, havde man også en »suffe«, en slagbænk, stående. I denne sov børnene sammen. Var der mange børn, sov undertiden tre eller fire børn i suffen. Så lå de og sparkede hinanden, fordi man indrettede hovedgærde i begge ender. Madrassen i sengen og suffen var en sækkelærredspose fyldt med halm, som man hentede fra bøndergårdene, der lå oven for bakken (skrænten). At man af og til fik en mus med hjem i sækken, så man stort på.

Omkring Den første Verdenskrig begyndte fiskerne som andre mennesker at møblere med spisestuer, og det gav jo mere plads, så man kunne tage garnene ind ved de praktiske træmøbler. For når der var garn i huset, kunne man, hvis der skulle være rent, vaske gulv og tørre støv af i det uendelige. Man gjorde meget rent. De hvide stivede gardiner blev taget ned til jul, fastelavn, påske og pinse.

Garnene støvede, og petroleumslampen osede, så tapetet blev grimt. I de små stuer tapetserede og hvidtede man lofter mindst hvert andet år. Arbejdskraften var billig: Man gjorde det selv. Det blev som regel gjort lørdag og søndag eller i påsken.

Komfuret i køkkenet blev pudset hver søndag, når der var lavet mad og vasket op. Og havde man kobber- og messingtøj, fik det en omgang bagefter. Når fiskerne kom hjem med garnene i frostvejr, var garnene *en* stor isklump. Jeg har selv været med til at tø dem op ved kakkelovnen eller i hænderne for at kunne komme til at rede dem ud igen.

Trods den sparsomme fritid, fik man dog tid til og tanke for at holde sig klædt efter traditionerne.

Skovserpigerne var til daglig klædt i grønt vadmelskørt, kantet med røde håndvævede bånd, hvori der var et lille mønster, sort bluseliv med stramme ærmer og høj hals, et lyserødt eller blåt ternet forklæde og hvidt hovedtørklæde, som bestod af hvidt bomuldsstof med et lille mønster. Hovedtørklædet var stivet og foret foran med et stykke hvidt bøjeligt

karton. I de to bageste spidser anbragte man en knappenål, sådan at tørklædet stod ud i en spids bag.

De gifte kvinder havde samme dragt, men med blåt kantebånd på skørtet. Hovedtørklædet faldt hos de ældre blødt ned i nakken. Fælles for alle var et par skørter og en klokke. Og i den kolde tid et trekantet sjal, der blev bundet bag på ryggen og et sort uldtørklæde om hovedet. Uldtørklædet blev rullet sammen foran for at højne det lidt. Yderligere havde de et firkantet sjal med frynser. Det blev lagt dobbelt sammen, og man holdt det samlet foran for at holde varmen.

Festdragten var sort silkebluse med agramaner af sorte pailletter eller perler, sort ulden nederdel, sort brokadeforklæde med sorte blonder. På hovedet bar man sort silkeyse med guldnakke. De ældre kvinder havde sorte silkebånd under hagen, disse bånd blev samlet oven på hovedet i to spidser. De unge bar røde bånd. I kysens kant var anbragt en smal hvid blonde. I blusens halsudskæring og ved håndleddet var der en blonde magen til kysens. Til festdragten bar man fransk sjal. I forrige århundrede havde kvinderne tøfler på til fest, og træsko til daglig. I det tyvende århundrede gik man over til sko, støvler og træsko.

Fiskerkonerne havde sort strikket trøje og vest på i den kolde tid, når de gik med »kåren«. Over lænden bar de en slags pølle, som blev bundet foran i taljen. Den blev kaldt »ranselen«. En »kårekæp« blev stukket ind i en løkke, der hang ned fra højre skulder. På kårekæppen hvilede man højre hånd og underarm, så kunne kæppen støtte kurven, når den var så fuld af fisk og derfor så tung: »a den inte vaa te aa jordløtte«.

Mandens klædedragt var mørkeblå sweater, kasket med blank skygge, tykke Holmensbenklæder og stortrøje. Alt i mørkeblåt. Mændene brugte det tykkeste undertøj, der fandtes. Uden på dette havde de en blåstribet bomuldsskjorte og uden på den igen, en mellemlå vadmelskjorte. Til daglig gik de i franske træsko, og på søen havde de lange vadestøvler i hele benets længde. Når de ikke skulle udenbords og vade i land benyttede de kortere støvler. Begge slags støvler var af tykt læder. Til søtøjet kom yderligere oliefrakke og sydvest, et skødeskind, der blev bundet foran som et forklæde. Endelig benyttedes en »kapperdæk«. Det var en slags oliefrakke, der var lukket som en kjole helt ned til tærne. Alt dette særprægede tøj skulle holde vandet ude, når fiskerne »drog« (røgtede)

garnene. Fiskernes »stadstøj« var som alle andre mænds: Sort tøj, sort frakke og stiv eller blød hat, efter som man var gammel eller ung.

For cirka hundrede år siden begyndte velhavende københavnere at leje sig ind hos fiskerne i sommertiden. Efterhånden byggede mange af disse »landligere« selv landsteder langs Strandvejen. Senere fik andre, der havde knapt så meget råd, lyst til at leje sig ind i de små fiskerhuse i Skovshoved og Tårnbæk om sommeren. Folk havde opdaget, at lys, frisk luft og søbad var sundt. Når fiskerfamilierne lejede ud til landliggerne, flyttede de selv ud i deres træskure. På denne måde tjente man til termi-
nerne.

Fiskerfamilierne stod sig som regel godt med landliggerne, som de i deres stille sind betragtede som »godt tossede«, når de flyttede fra deres store københavnerlejligheder ud til noget ringere for at få frisk luft. Det var der da nok af i København - dengang. Der var dog altid noget at se på og tale om om sommeren, når landliggerne var flyttet til Skovshoved. Man hørte og så dem alle.

Mange af landliggerne var fra revyteatrene, men også fra Det kongelige Teater har vi haft sommergæster i Skovshoved. Skuespillerne har fået adskillige gode ideer ved at studere de særprægede skovsere.

Havnen i Skovshoved gennem tiderne: 1906 hvor bådene blev trukket op på stranden - i 1917 var landbolværket kommet til - og i 1937 havde området egentlig karakter af fiskerihavn.

Jeg skal nævne et eksempel: En gammel fisker råbte en sommermorgen til en anden: »Det bli'r en steghede op a daven«. En skuespiller fangede replikken og afleverede den maskeret som fisker hver aften på Scala. Ideen var åbenbart god, for folk styrtede afsted til forestillingen og morede sig vældigt over replikken.

Indtil bilerne overtog trafikken på Strandvejen gennem Skovshoved, var det dejligt for os børn at lege på vejen. Vi kørte på slæde på vejen om vinteren, vi spillede top og sjippede i tov om sommeren. Hestekøretøjerne kunne vi jo se og høre i god tid, så man kunne nå at komme væk. Der var dog mere trafik i Dyrehavstiden. Folk cyklede og kørte i charabancer til Bakken, og sporvognen kørte med to bivojne. Den sidste var en åben skovvogn, hvor konduktøren måtte gå på trinbrættet og billettere. Den elektriske sporvogn kom til i 1903. Før den tid kørte hestesporvognen og dampsporvognen nogle få år. Nu har vi trolleyvogne og bus, og den meste trafik foregår i bil på Kystvejen. Denne blev anlagt i 1937, og den lille havn, som fiskerne selv havde anlagt med deres egne hænder og med økonomisk bistand fra et par velhavere i Gentofte kommune for hundrede år siden er nu borte. Alt hvad der er tilbage, er en mindsten, der står på den sydlige havnemole.

Med den nye havn og kystvejen blev Skovshoved anderledes: Borte var strandbredden, hvor man soppede som barn, hvor man sejlede med små hjemmelavede både og byggede havne af sten, man fandt i strandkanten. Kommer jeg til en strandbred et andet sted, sætter jeg mig ned og drømmer om stranden ved Skovshoved.

Det er vemodigt at tænke på, at den lille fiskerby og dens mennesker er bukket under for storbyen. På havnen færdes i dag alle andre end skovseere. Man kan gå havnen rundt uden at træffe et kendt ansigt.

Efter Den første Verdenskrig blev meget i denne verden forandret. Forandringerne nåede også Skovshoved. Man færdedes nu mere blandt andre mennesker, end man før havde gjort. Man blev mindre »indesluttede«, ja, man begyndte ligefrem at føle sympati for folk, som kom udefra. Men de var dog stadig ikke »en af vore«.

En i Skovshoved meget populær mand, som var kommet til byen ude

fra, blev for ganske få år siden spurgt om, hvorfor han aldrig gik til begravelse, når en skovser var død. - »Nej«, svarede han, »der kommer ingen skovsere til min begravelse, jeg er en »tilløver«. Manden døde et par år senere efter at have levet i Skovshoved i mange år, og skovserne var afsted til begravelse »mand af house«. Den pågældende mand *har* været populær og accepteret. Det var virkelig en stor ære, der overgik ham. Folk, der har boet fyrre-halvtreds år i byen, og som kalder sig skovsere, smiler skovserne i smug af og tænker: »Ja, de er da ikke klogere«.

Efter at Øresund blev en af de mest trafikerede søveje i verden, og nye store fiskeredskaber som trawl var blevet opfundet og har fisket yngelen i mange danske farvande op, er det gået meget tilbage med fiskeriet i Skovshoved. Der er ikke flere skovserfiskere tilbage. De unge har fået andet arbejde, har fået det økonomisk bedre og som en følge deraf søgt bolig andre steder. Mange har solgt forældrenes huse. De få resterende skovsere føler sig fremmede i deres egen by. Når *min* generation er borte, bliver det vanskeligt at finde nogle, der har kendt de gamle skovsere og deres hverdag.

Da Skovshoved Børneasyl blev oprettet i 1870-erne til gavn for fiskernes børn, skrev Holger Drachmann følgende prolog:

Den bondemand har det i grunden godt,
hvad enten vejret er tørt eller vådt.
Når regnen slår på hans klædeshue,
så kan han søge ly i sin stue
og sidde og se, hvordan sæden gror,
hvor rugens vipper bli'r alenhøje.
Og bliver det godt vejr, og tørres hans jord,
så kan han pløje.
Hans dont er ligesom lagt ham i hænderne:
heste og køer og svin og ænderne,
marker og enge og vandingskær,
alt har han hos sig og ganske nær.
Og børnene har han omkring sig,
såvel de små, som på gulvet roder,
som også de større skolegangspoder.

Med læreren deler han nemlig dagen:
når skolen er endt, så må sønnen til plagen,
til kvien i marken, til fåret på engen,
han underviser i praksis drengen.
Sådan går det i sporet, hvor fa'ren har trådt,
og sådan vokser familien frem.
Den bondemand har det i grunden godt,
han kan tale om hus, han kan tale om hjem.

Men anderledes med fiskermanden.
Hans virke og dont er en ganske anden.
Ved dag og nat må han vove sin trøje,
og livet med blandt de rullende høje.
Mod en rygende storm med en stump af en klud
må han milevidt vove fra hjemmet sig ud,
og falder så stormen til kuling frisk,
og bjærger han redskaber, båden og livet,
så er det just ikke dermed givet,
at båden altid bli'r fuld af fisk.
Når fiskermanden på søen tager,
hvad enten han sejler, ror eller stager,
så har han for sig en vanskelig ager.
Han pløjer den nok, han sår sine net,
men om han skal høste en lønnende dræt,
det kommer an på tilfældigheder,
på luner af strømmen på nykker af vinden,
og ofte stryger han skægget om kinden,
imens han efter en bøjer leder
og brummer i skægget og bander så småt:
»Den bondemand har det i grunden godt«.

Ja, fiskermanden må døje en del
og slide for føden og vove sin trøje.
Hans dont ligger ikke lige ved døren,
den strækker sig langt ud til »Rottesøren«,
den navnkundige bøje derude i Drogden,

ja lige lukt ud i Køgebugten.
Skovshovedfiskerens røde sejl
er set fra mangan en skudes spejl
af manden, der stod hist agter ved rattet,
helt ud i selveste Kattegattet.

Der tæller i havnen en pyntelig flåde,
se sprede så viden for vejr og vind,
for de skal jo bjærge føden ind.
Men hjemmet lider derunder.
Thi vel har fiskeren hus på land,
når ellers han er en ordentlig mand,
og vel kan Skovshovedfiskerne prise
koner, hvis mæge man ikke kan vise,
og vel tager konerne dygtig fat
og slider ved morgen, ved dag og ved nat,
men børnene, det er dog hovedsagen,
og de er som oftest alene om dagen.
Når mor er i byen, og far er på vandet,
så bli'r der for børnene ikke andet
end søge sig selskab, hvor de kan:
ved grisestien langs havnens strand.
Når disse småfolk vokser til og bli'r større,
så går det bedre, for så kommer skolen
og tager dem fat i trøjen og kjolen
og bænker dem hos sig og passer på,
at grisen ej ganske magten skal få.

Men tiden før skolen er også en tid.
I den må man bøje de unge kræfter
mod alvors dont, som følger bagefter.
Det gælder at lære barnet: »Du bør.«
Og det er just det, som Asylet nu gør.

Fru Schwarck-Nielsen's Livsfare

i Skovshoved Kro sidste Søndag,
da hun nær var bleven levende indebrændt, men dog
med sit sædvanlige Held blev reddet.

Forfattet af en glad Barber.

Med Beretning.

Og: Spjtt fra Toppen nu Blodslaget vajer.

Kjøbenhavn.

Trykt hos Bernh. Wennstrøm.

Hel. Paa'en, paa'en igjen, lille Ferdinand Ludvigsen.

Det er dog rent forstrækkeligt,
Ja, næsten gruopvækkeligt,
Saadan som baade Ild og Vand
Enkelte Folk forsøge kan.
Men jeg kan bringe Jer en Hilsen
Fra vores søde Fru Schwarz-Nielsen,
Nu er hun reddet fra Ildbrand,
Hun er en ren Guttaperklamand.

Lønt, det var i Stovshoved Kro,
Fruen hun sov og tog det med Ro,
Hun havde lukket Døren i,
Da hun kom hjem ved det Lag Ni;
Og mens hun laa og sov saa trøstig,
Drømte hun, at hun var saa tøvstig,
Luften blev saa forstrækkelig varm,
Hun syntes, hun hørte en hel Allarm.

Det kom sig simpelt hen dera',
At Ilden brændte ej langt derfra,
Hun havde for det Godes Skyld
Virket til Gavn for Stovshoved Asyl,
I Drømme monne hun Festen fejre,
Hun drømte, hun drak — uh, saa mange Bajere,
Men tilsidst blev dog Luften for varm,
Hun mærked', hun var i sin Mandes Arm.

Det Sidste var rigtignok ingen Drøm,
Men da hendes Mand er hjærlig og søm,
Saa — da han kom hjem, omtrent Klokken Tre,
Saa fik han et farligt Syn at se;
At, da han nærmed sig Fruens Kammer,
Var hele Menastien omspændt af Flammer;
So, han blev ræd, og han stammede: „Ha,
Jeg tror, de vil brænde min Kone a!“

Buppi — han greb sin hjære Liv,
Dg reddede hendes unge Liv,
Dg saa kom der snart en Mængde Vand,
Saa fik de slukket den Ildbrand;
Tre Gange har hun vaaren i Fare,
Først blev hun gift, ja hør nu bare,
Saa paa Furesøen med Vand,
Dg nu tilsidst ved en Ildbrand.

Konerne de skal mærke dem:
Lad kun Jeres Mand komme silbig hjem,
For hvis nu Hr. Nielsen ikke var
Lidt silbig kommen, saa — hva' beha'r!
Det kunde jo dog vel Ingen nægte,
At begge kaffens havde væ't stegte.
Men Fruen er slet inte bange, nej, mæn!
Hun siger: Lad brase! Paa'en igjen!

Beretning.

Fru Schwarz-Nielsen har atter været i Livsfare. Ifølge „Dags-Blisen“ udbrød der Kl. 3 Søndag Nat Ild i Skovshoved Hotel i de Værelser, hvori Fru S. boede. Hun var Kl. 9 kommen hjem fra Forestillingen til Fordel for Skovshoved Asyl, og Kl. 3, da hendes Mand kom hjem fra Klampenborg, opdagede han, at der var Ild i hans Hustrus Værelse, der var saa opfyldt af Røg, at han med Rød og neppe kunde trænge ind i Værelset og saa Fruen bragt ud. Ilden blev derpaa 1/2 Time efter slukket uden at have anrettet videre Skade. Man kan kun glæde sig ved, at den dygtige Kunstnerinde saaledes gjentagne Gange er bleven reddet fra øjensynlig Livsfare, og da det er gaaet saa heldigt, kan man sagtens tillade sig lidt uslybige Spøg dermed.

Skovshoved Børneasyt spiller en rolle i denne skillingsviser fra 1880.

Som en afslutning på dette lille lyriske indslag, skal her citeres nogle linier, skrevet af pastor K. E. Nielsen, præst ved Skovshoved Kirke gennem en lang årrække: »... disse sind med den dybe hjemstavnsfølelse, det sunde livssyn og det uforlignelige kammeratskab ... disse mænd, hvis holdning var præget af, at slægten aldrig havde været under herremænds eller andres undertrykkelse. Ofte i trange kår var fiskereren dog som en konge ombord i sin båd, den frie mand, der elskede sin færd på søen og sit lille hjem.

Sangglade var de, enkelte var strålende fortællere, næsten alle havde de et spillende lune, en rammende replik ...«

Skovsersproget mindede om skånsk: a'erne er blevet erstattet af å'er. Mange har moret sig, når skovserne talte sammen indbyrdes. »Men vor dialekt æ nou, da vi æ blandet mæ køvenhavnere å andre tilløvere anderlejes. Jæ hørte dog for inte så længe seen to skovserkoner, som traf hverandre etter længere tids forløv snakke sammen. Den ene så: »Kos hvor hår dou skæmmet dig - strir dou så?«

Denne lille beretning om Skovshovde hår jæ skrevet for å fortælle dom, der kommer etter vos, å som inte kender te vos, vort liv å vor by. Det ku jo godt ske, a dar æ noen, som det kan interessere. Jæ tror inte, dar æ mer, som æ værd å house, jæ ka ihvertfald inte komme påed lie nou.

Her nogle sange fra Skovshoved:

»Fiskerens morgensang«. Tekst: Franz Rasmussen. Melodi: Ole Jacobsen

Ud af køjen, Manne, dagen gry'r,
natten er nu alt forgangen.
Hvide bleg vi har med røde sky'r,
hør fra landet lærkesangen.
O, hvilken lyst! O, hvilket syn, se over strand:
Hvide måger alt på fangsten drager.
Årerne ud, vagerens kost vinker derude.
Skod i! nu strejfer den vor skude,
hal så ind, hal ind nu, alle mand.
Hiv o-høj, vi raske tag må tage,
der kommer sild, se det ta'r til. O, der er mange!
Vi fiskere har det i grunden dog godt,
om også til tider det falder lidt småt.
Når garnene fyldes, og lykken er med,
så glemmes på timen det onde, vi led
de nætter så lange, de nætter så lange,
de nætter så lange, de nætter så lange.

Åren ud og hjemad i en fart.
Se det lufter over landet.
Rejs da masten og gør sejlet klart,
der er brise alt på vandet.
Klyveren hejs, fokken i læ, sprydstagen på,
så lad gå, hold båden klods til vinden.
Næringen der tømme vi kan foran i stavnen.
Lad nu se, nu går det raskt mod havnen,
som vi sejle nu, vi snart den nå.
De derhjemme står vel alt forinden,
gamle og grå, store og små, vil os modtage.
Ja, snart skal vi skue vor trofaste viv,
den herligste hjælp i vort brydsomme liv.
Og snart skal vi havne i hjemlige bo,
hvor smilende glutter os hilser så fro:
Velkommen tilbage, velkommen igen!
velkommen igen, velkommen tilbage!

Fra syngespillet »Fiskerne« opført på Skovshoved Hotel.

Tekst: Overlærer Franz Rasmussen, Skovshoved Skole.

Melodi: Overlærer O. Jacobsen, Ordrup Skole.

Arm i arm i sluttet skare
syngende vi går vor gang.
Ej med Kinafart vi fare,
jævn og simpel er vor sang,
men som guld vi elske den,
vi er Kystens fiskermænd.

Når ved lampens lys vi binde
vore garn den vinter lang,
nålen går, og timer svinde
hastigt ved en munter sang.
Det er livets vingeslag
under fiskerhusets tag.

Stormens toner mange gange
meldte os en alvorsstund.
Bølgens blide vuggesange
lulled' os så tit i blund
ude ved naturens bryst,
som blev fiskermandens lyst.

Når vi ud på Dybet haster,
toner den fra bådens stavn.
Den os følger, når vi kaster
anker i den sidste havn.
Sangen går som ven til ven
mellem Kystens fiskermænd.

Jeg er blevet lidt i tvivl om at Franz Rasmussen og O. Jacobsen har skrevet denne vise. Siden denne beretning blev skrevet i 1972, har jeg talt med en skovserpige som optrådte i stykket, og det er måske fra før århundredeskiftet. Jeg har selv kendt Franz Rasmussen som overlærer ved Skovshoved Skole i 1910.

Skovservals

Skovsernes by,
ny er din havn ved Sundets bred,
fjern eller nær,
har vi dig kær,
vi dit billed' i hjertet bær'.

Du er Skovshoved,
vor lille fiskerby,
du er så gammel,
men trods alt så har
du ungdommens charme påny,
du er det bedste
på hele Jorden jeg ved,
Skovshoved By, du har
min hele store kærlighed.

Fiskernes by, gammel og ny,
kranset af skov i solens skær.
Tjære og net,
fisker på dræt,
dine piger, dem har vi kær.

Skønnest i sol, skønnest i sne,
skønnest når stormen tuder vred,
bådenes sejl
måneskins spejl,
og når regnen den pisiker ned.

Dette vers står på gavlen af Skovshoved Skoles gymnastiksal. Skolen er indviet i 1907:

En slægt som kan træde den gamles veje
i nye spor for Skovshoved Leje.
Et hjem, som kan ha' sin grund på det tørre
for alle de små, som engang bliver større.

Holger Drachmann.

FOLK FORTÆLLER NR. 1

VIGGO KLAUSEN

»SÅDAN VAR DET PÅ LANDET I TYVERNE«

ERINDRINGSSERIEN »FOLK FORTÆLLER« NR. 1
UDGIVET AF
FORENINGEN DANMARKS FOLKEMINDER
JULI 1979

Viggo Klausen beskriver på en jordnær og spændende måde livet og forholdene for landboproletariatet, hvorledes forholdet var indbyrdes mellem folkene, hvorledes forholdet var til de overordnede, overfodermesteren, forvalteren osv. Han beskriver det daglige liv og den årlige cyklus i marken, såtid, høst, roesæson, efterårs- og vinterarbejde og arbejdet med dyrene, der havde en stor plads i hans hjerte. Der fortælles om sammenholdet mellem »børsterne«, som de vandrende landarbejdere lidt nedvurderede kaldtes. Han fortæller om gårde, hvor propritæren var en tyrann og behandlede folkene efter forgodtbefindende, og han fortæller om gårde, hvor husbonden ikke blandede sig i det daglige arbejde, og hvor arbejdet gik roligt og stille. Alt i alt er Viggo Klausens erindringer et udmærket tidsbillede og portræt af de mange tusinder, der måtte arbejde under ringe kår i landbruget. De tusinder der få årtier senere blev overflødige, da den enorme teknologiske udvikling i landbruget satte ind, især efter 2. verdenskrig.

Viggo Klausen: »Sådan var det på landet i tyverne«. Foreningen Danmarks Folkeminders erindringsserie »Folk fortæller« nr. 1, 40 sider. ISBN 87-980428-5-8
Pris: 20 kr. (Medlemspris: 15 kr.).

FOLK FORTÆLLER NR. 2

KIRSTEN MELCHJORBEN
»PEDER BØJE«

ERINDRINGSSERIEN »FOLK FORTÆLLER« NR. 2
UDGIVET AF
FORENINGEN DANMARKS FOLKEMINDER
NOVEMBER 1979

Med en utrolig hukommelse beretter den 95-årige Peder Søren Anton Pedersen om sit lange liv som sømand, bonde i syvende generation på »Pilegården« og aktiv bjærgerved 28 strandinger på de frygtede rev omkring Læsø. Han portrætterer miljøer og mennesker bl. a. Læsøkvinden, der foruden arbejdet i hjemmet også måtte slide i marken, da de fleste af mændene sejlede i langfart og kun var hjemme i vintersæsonen.

Den daglige tilværelse som bonde var uden de store afvekslinger, men Peder Bøjes »andet« liv som bjærgerved bød til gengæld på dramatiske oplevelser, som han kan fortælle om i timevis. Men Peder Bøjes erindringer er ikke kun dramatiske højdepunkter, det er også en god fortællers beretning om et isoleret samfunds folkeliv, traditioner, overtro og åndsliv og frem for alt en beskrivelse af menneskers tilværelse og arbejde i et samfund helt underlagt naturens betingelser gennem de sidste 150 år - dels hvad han selv husker, og dels hvad han har fået fortalt af sine forældre.

Kirsten Melchjorsen: »Peder Bøje - 95 år på en Kattegatø«. Foreningen Danmarks Folkeminders erindringsserie »Folk fortæller« nr. 2, 60 sider, 21 illustrationer. ISBN 87-980428-9-0
Pris: 30 kr. (Medlemspris: 20 kr.).

FOLK FORTÆLLER NR. 3

JOHS. P. MØLLER

»INGEN BILLETTER
TIL HIMLEN«

ERINDRINGSEREN »FOLK FORTÆLLER« NR. 3
UDGIVET AF
FORENINGEN DANMARKS FOLKEMINDER
I ABRIL 1988

Johannes Pedersen Møller er født i 1909 i en landsby i Himmerland. - »Ingen billetter til himlen« er hans barndomserindringer, og titlen er inspireret af en oplevelse, som den dengang 10-årige Johs. P. Møller havde i sognekirken. Han oplevede, at selv dér var der forskel på folk, og hans rolle var Jørgen Hattemagers. Noget der var svært at forstå for et barn. Og på denne baggrund beretter Johs. P. Møller - uden en egentlig tids- og emnemæssig kronologi - om sin barndom (1913-24).

Børnene måtte også deltage i arbejdet, hvilket nu mange år efter giver Johs. P. Møller anledning til følgende betragtninger: - »Det, at en arbejder svedte, var jo da også ganske uskadeligt, ja, måske endda sundt, og de fleste har sikkert også hørt, eller læst, at der står skrevet: at du skal tjene dit brød i dit ansigts sved. Måske gør jeg enkelte arbejdsgivere uret, hvis jeg mistænker alle for at have lavet om på den pågældende sætning, således at ordlyden blev følgende: du skal tjene *mit* brød i *dit* ansigts sved!«

Johs. P. Møller: »Ingen billetter til himlen«. Foreningen Danmarks Folkeminders erindringsserie, »Folk fortæller« nr. 3, 61 sider. ISBN 87-87897-02-04
Pris: 30 kr. (Medlemspris: 20 kr.).

FOLK FORTÆLLER NR. 4

SIGURD JONASSEN

»Vejen gaar min Tro
over Vesterbro«

ERINDRINGSEREN »FOLK FORTÆLLER« NR. 4
UDGIVET AF
FORENINGEN DANMARKS FOLKEMINDER
MAY 1988

Med et velvalgt citat fra Hostrups »Genboerne« kalder Sigurd Jonassen sine erindringer »Vejen gaar min Tro over Vesterbro«.

- »København var sammenlignet med hovedstaden i dag en lille by«, skriver Sigurd Jonassen: - »men den var på vej til at blive en storstad. Rådhuset rejste sig klassisk og nordisk. Sporvognene elektrificeredes, og et enkelt automobil varselede de hyggelige rødplysede hestedroskers snarlige død.

Forfatteren Gustav Esmann holdt konferencer på Sommerlyst om prostitution for et publikum, der nød hans brændende indignation over de statsautoriserede letlevende piger, alt imens de drak en kop kaffe.

I kunstnerkredse og i de gamle kulturhjem florerede samtalens kunst opfyldt som man var af tidens problemer, kunst og æstetik. Det var en fredelig facetteret tid, bornert og frisindet, overfladisk og alvorlig, højspændt idealisme, forfinet dannelse og vulgær leve-mandsmoral, klunkestil og skønvirke.

Sigurd Jonassen: »Vejen gaar min Tro over Vesterbro«. Foreningen Danmarks Folkeminders erindringsserie »Folk fortæller« nr. 4, 68 sider, illustrationer. ISBN 87-87897-40-7
Pris: 30 kr. (Medlemspris: 20 kr.).

